

A dendrománia és a Pörbölyi Titán

A dendrománia szó nem létezett 2005 előtt. A kifejezést (dendron = fa görögül) ebben az évben alkotta meg Pósfai György, a Széchenyi-díjas szegedi molekuláris biológus professzor, a Magyarország legnagyobb fái című könyvében. A könyv anyagát szabadidejében gyűjtötte, de hobbi-ját egyre inkább átíttatta a tudós kutatási szenvedélye és rendszerező szemlélete. Így született meg hazánk legnagyobb fáiának listája, GPS koordinátákkal, pontos kritériumok szerint mért fakerületekkel. Az első falista 11 nemzetségi 393 fáját tartalmazta, és a könyv függelékében kapott helyett.

A könyv sikere után Pósfai György útjára indította a dendromania.hu honlapot, ahová a listáit is felvitte, hogy azokat bárki bővíthesse. A nagyszerű honlap és a könyv inspiráló hatására többen is rákaptak a fakeresésre. Kialakult egy kis közösség, amelyik egyre-másra szállította az adatokat. Ezek hitelesítése végett Pósfai György azóta is tartó fáradhatatlan országjárásra kényszerült.

A dendrománok 2011-ben megtartották első találkozójukat. Az összejövetelek rendszeressé váltak. Érdekes ennek a kis közösségnek az összetétele. Természetesen a társaságban találunk erdészt is, de a többség civil. Rovarász, informatikus, biomérnök, nyugdíjas villamosmérnök, fizikatanár egyaránt van a tagok közt. A mozgalom azonban nemcsak ebből a társaságból áll, hanem abból a több tucat lelkes fabarátból is, akik a környékükről jeleznek néhány nagy fát.

Falisták a Pósfai-lista előtt is léteztek, de egyik sem mérhető ehhez. Ma a Pósfai-lista már 50 nemzetségi 3400 fáját tartalmazza. A listára kerülés alsó mérethatárai nemzetségenként, néha fajonként változnak. Például a kocsányos tölgyek 500 cm-es körmértől kerülhetnek fel a listára, de a molyhosok már 400-as határt átlépve is szerepelhetnek rajta. Hasonlóan, a fekete nyárfák 600 cm-től listásak, de a fehér nyárfáknál megengedett az 500 cm is.

Az egyre teljesebb felderítésnek, no meg a fák növekedésének köszönhetően a listán szereplő fák számának emelkedése töretlen, de fajonként különböző. A tölgyeknél az elmúlt másfél évtized alatt csak egyetlenegy újonnan felfedezett került az első tízbe, a nyárfáknál nyolc. A leglelkesebb dendrománoknak saját nyilvános listájuk van, ezek közül a legnagyobb már ezer fán is túl van. Így ezekkel a satellit listákkal már több

mint 5000 fát katalogizáltak a lelkes dendrománok. Ez olyan nagy szám, hogy tudományos elemzésre, trendvizsgálatra is használható a lista.

Nagy, ősi fák persze nem csak hazánkban vannak. Ami nálunk még sokak számára csak furcsa szabadidős hóbort, az külföldön gyakran másként megítélt tevékenység. Nemzetközi szervezete is van a nagy fák keresőinek, az ECTF (European Champion Tree Forum). A briteknél Károly herceg a favadások (az ottani dendrománok így nevezik magukat) fővédnöke, és egy-egy új listás fa megtalálását anyagilag is támogatják.

Amikor 2015-ben az ECTF nemzetközi találkozóját a Gemencben tartotta, a brit kolléga műholdon keresztül előben közvetített a BBC számára a Pörbölyi Titán mellől. Ezzel szemben a hazai dendrománok azt sem tudták elérni, hogy a helyi média némi figyelmet szenteljen a találkozónak.

A gemenci találkozó lett egyébként az ECTF egyik legemlékezetesebb rendezvénye, hála a Gemenc Zrt. vendégszeretetének, a hazai dendrománok közreműködésének, és természetesen a gemenci nagy fáknak.

A nemzetközi összehasonlításból azt is tudhatjuk, hogy tölgyekből, hársakból, szilekből, bükkökből és megannyi más fafajból nem vagyunk igazán európai jelentőségűek, viszont nyárfákból és fűzekből nagyhatalomnak számítunk.

A Pörbölyi Titán

A Pörbölyi-erdő nagy nyárfájának megtalálása is sajátosan dendromán történet. 2013-ban egy szegedi amatőr természetfotós, *Csejtei Péter*, a Móric-Duna partján szokatlanul nagy fát talált, és lefényképezte magát előtte.

Ezt a felvételt meglátta az interneten egy szekszárdi dendromán Gemenc-barát, *Szombathelyi Gergely*, rákérdezett a fa helyére, megmérte kerületét, majd a mozgalom tagjait is „riadóztatta.”

2013. szeptember 21-én így egy erdészekből, Gemenc-barátokból és dendrománokból álló közel húszfőnyi csapat vágott neki az erdőnek a nagy fa felkeresésére. Pósfai György felvette a listára ezt a sarjából összesített, 1200 cm-es kerületű fekete nyárfát, és az óriás Pörbölyi Titán néven ettől a naptól hivatalosan is a legnagyobb törzskerületű fánk.

Korát a szakemberek kb. száz évre teszik. Abban az időben a Kalocsai érsekség erdészei sarjzatatlással hoztak létre új erdőket. A Pörbölyi Titán esetében arról van szó, hogy a letermelt fa tuskójáról négy új csemete kezdett el növekedni, amik azután teljesen összenőttek és egy fává váltak.

A meglelése óta mindössze néhány cm-t vastagodott. Lassú növekedése arra utal, hogy túl van életének delén. Elsőségét az elmúlt években egyetlenegy fa sem veszélyeztette, a tavaly listára vett bédai fűz is 80 cm-rel kisebb kerületű.

Ez a terület egyébként bővelkedik a jelentős faegyedekben, hiszen számtalan olyan nyár, fűz, tölgy, kőris, juhar és tiszafa található, amiknek a törzskerülete 5 méter feletti.

A fa ma már Gemenc egyik leghíresebb látványossága, amit jelzett turistaúton bárki felkereshet. A Gemenc Zrt. „Bujkáló óriások” néven rendszeresen indít szakember által vezetett túrát a Pörbölyi Titánhoz és a környék jelentősebb faegyedeihez.

Elblinger Ferenc

okl. fizika szakos tanár

